

Castell de Ribes

Sant Pere de Ribes

Ubicació

Comarca: Garraf
Lloc/Adreça: Sota-ribes

Coordenades:

Latitud: 41.2592
Longitud: 1.76412
UTM Est (X): 396468
UTM Nord (Y): 4568268

Classificació

Número de fitxa 08231 - 1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic Modern
Segle X-XVI
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN R-I-51-5664 (Decret 22/04/1949)
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari IPA 1720
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Sant Pere de Ribes. Pl. de la Vila, 1
Autoria de la fitxa Marta Lloret Blackburn - Antequem, S.L.

Descripció

Castell situat a la part alta del nucli de Sota-ribes, davant l'encreuament del torrent de l'Espluga i la riera de Ribes. La construcció s'estructura entorn una torre de planta circular i forma troncocònica, els orígens de la qual semblen remuntar-se al segle X. Consta de quatre nivells d'alçat coberts amb volta, la del segon pis oberta amb un ull que comunica amb el tercer pis. L'accés original es troba orientat a migdia, a l'alçada del segon pis, constituït per un portal d'arc de ferradura adovellat que descansa sobre impostes. A la cara de tramuntana, el primer i segon pis s'obren amb una petita finestra d'arc pla de pedra carejada, mentre que al tercer pis hi ha dues finestres d'arc de mig punt de pedra, una de les quals es troba tapiada. La torre té la coberta plana transitable, delimitada amb merlets irregulars. El revestiment dels murs es manté amb restes d'arrebossat, entre el que s'observa el parament de pedra irregular lligada amb argamassa. A l'interior, en diversos nivells, s'observen trams de mur en "opus spicatum". Al revestiment del segon pis hi ha pintats grafitis datats del segle XVIII, quan l'edifici va ser utilitzat com a presó. A la façana de ponent de la torre hi ha adossat un volum de planta rectangular que s'orienta a migdia. Consta de planta baixa i dos pisos i té la coberta a una vessant que desaigua a la façana. S'hi accedeix per un portal d'arc de mig punt adovellat, al costat del qual hi ha una finestra neogòtica afegida modernament. El primer pis s'obre amb dues finestres d'arc pla arrebossat, com també ho són les cinc del segon pis. La part de la façana de llevant que queda lliure entre la torre presenta una finestra d'arc de mig punt de pedra, mentre que a la posterior hi ha una finestra de factura moderna. El revestiment dels murs també es manté amb restes d'arrebossat. A l'interior s'observen trams de construcció en opus spicatum. Al costat del portal d'aquest cos hi ha adossat dos cossos quadrangulars; el primer es correspon amb la cuina i el segon amb un aljub, datat amb anterioritat del segle XI. Està cobert amb volta de canó on s'observen les empremtes de l'encanyissat. Entre el volum de migdia i la torre, orientat a tramuntana hi ha un segon volum de planta trapezoïdal. Consta de planta baixa i pis i té la coberta a una vessant que desaigua a la façana. S'obre amb un portal d'arc pla de pedra, sobre el qual hi ha una finestra d'arc pla arrebossat. Des de la porta s'accedeix a un vesíbul on hi ha un interessant paviment de còdols disposats en forma de mosaic.

Observacions:

També conegut com a Castell de Bell-lloc.

Història

La primera referència documental del castell de Ribes es remunta a l'any 990, quan el bisbe Vives de Barcelona atorga la carta de Franqueses als habitants del Castell de Bell-lloc o de Ribes. En aquest document, també es demana la seva col·laboració en les obres de reconstrucció de la fortificació. El castell de Ribes va formar part del terme d'Olèrdola fins a finals del segle XI. Tot i així, qui tenia la jurisdicció del castell era el bisbe de Barcelona. L'any 1029, Ermengarda de Barcelona, filla de Borrell II, n'era propietària. El seu fill, Folc, va retornar el castell als bisbes Guislabert, després de diversos anys d'enfrontaments per la seva possessió. No serà fins a l'any 1129 que els senyors del castell passaran a denominar-se Ribes; Arnau, fill de Ramon Mir, ja signarà com a Arnau de Ribes. Un cop adquirit el castell, aquest jurarà fidelitat al bisbe de Barcelona. L'any 1269 s'institueixen els "Síndics de la Universitat del Castell i terme de Ribes", en què dos caps de casa són escollits per administrar el castell. Poc després es documenta la creació d'un castell nou, del qual no se'n coneix la situació exacta. L'any 1300, Ramon de Ribes exigeix als ribetans que reparin la vall, el mur i el castell. L'últim senyor del llinatge dels Ribes va ser Jaume de Ribes, que l'any

1389 va cedir el castell amb tots els drets i jurisdiccions al bisbe de Barcelona. Tot seguit, el castell és concedit per Pere el Cerimoniós a Bernat de Fortià. En morir el monarca, Joan I torna a cedir el castell al bisbat de Barcelona, que mantindrà la possessió del terme de Ribes fins a la desamortització de Mendizábal. Tanmateix, el bisbe de Barcelona va cedir el castell l'any 1620 al Comú de Ribes, a canvi de dos capons i sis diners anuals. Des d'aleshores, l'edifici va ser utilitzat com a presó, carnisseria, magatzem del blat i arxiu, entre d'altres. Després d'uns quants anys en desús, entre els anys 1961 i 1970 va ser arrendat per la família Mestres, i tot seguit pel coreògraf José Luís de Udaeta. Aquest el va restaurar i habilitar com a residència, on va viure-hi fins a l'any 2004.

Bibliografia

CATALÀ, P. (1990). Comentaris a Castells Catalans. Barcelona: Rafel Dalmau. CATALÀ, P. (1990). Els Castells Catalans. Barcelona: Rafel Dalmau. CRUAÑES, E. (1980). Esglésies romàniques del Penedès. Vilafranca: Museu de Vilafranca. DIVERSOS AUTORS (1999). Guies Catalunya Romànica Comarcals. L'Alt Penedès, El Baix Penedès, El Garraf, l'Anoia. Barcelona: Pòrtic. Inventari del Patrimoni Cultural Immobile de Catalunya. Patrimoni Arquitectònic. Sant Pere de Ribes (Garraf). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya. LLORACH, S. (1984). El Penedès durant el període romànic. Edita l'autor. Sant Sadurní d'Anoia. PLADEVALL, A. [et. al] (1992). Catalunya Romànica. El Penedès, L'Anoia. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. SALES, J.; SALAZAR, N. (2010). Estudi historico-arqueològic del Castell de Ribes (Sant Pere de Ribes, El Garraf). Diputació de Barcelona i Ajuntament de Sant Pere de Ribes (inèdit).

